13/05/2024

Αναδεικνύονται και συντηρούνται βυζαντινά μνημεία της Λέρου

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Στην αποκατάσταση και ανάδειξη τριών σημαντικών βυζαντινών μνημείων στη Λέρο, προχωρά το Υπουργείο Πολιτισμού στη βάση των εγκεκριμένων εκπονηθέντων μελετών. Το πράσινο φως έλαβαν από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο η αρχιτεκτονική μελέτη αποκατάστασης και ανάδειξης της Εκκλησίας του Αγίου Πέτρου στον Δρυμώνα, οι μελέτες στατικής επάρκειας-δομικής αποκατάστασης και συντήρησης του ζωγραφικού διακόσμου της Εκκλησίας της Αγίας Κιουράς στο Παρθένι και η αρχιτεκτονική μελέτη αποκατάστασης και ανάδειξης της

Εκκλησίας του Αγίου Ζαχαρία, στη Μερικιά.

Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, δήλωσε: «Με σκοπό την προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη των τριών σημαντικών βυζαντινών μνημείων του νησιού, το Υπουργείο Πολιτισμού, δια της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων Δωδεκανήσου, εκπόνησε το σύνολο των απαιτούμενων μελετών. Στόχος μας είναι να διασώσουμε τα σπουδαία εικονογραφικά τεκμήρια, έργα των εξορίστων, του Ναού της Αγίας Κιουράς –τις φορητές εικόνες, τις εικόνες του τέμπλου και τις τοιχογραφίες- που λειτουργούν και ως χρονολογικές και ιστορικές μαρτυρίες της περιόδου της δικτατορίας. Στόχος μας είναι οι Ναοί του Αγίου Πέτρου και του Αγίου Ζαχαρία να αποκατασταθούν δομικά, να αναδειχθεί η ιστορική και η αρχαιολογική αξία τους και να λειτουργήσουν ως επισκέψιμα μνημεία. Οι συγκεκριμένες επεμβάσεις διαφυλάσσουν τη βυζαντινή αρχιτεκτονική ταυτότητα των νησιών του βόρειου δωδεκανησιακού συμπλέγματος. Συγχρόνως, εντάσσονται στο συνολικό πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού για την ανάδειξη και αξιοποίηση του μοναδικού πολιτισμικού αποθέματος της Λέρου και της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής φυσιογνωμίας της. Ήδη, με πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης έχει δημοπρατηθεί από την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Δωδεκανήσου και εξελίσσεται το έργο της αποκατάστασης του ιστορικού κτηρίου «Ξενοδοχείο Λέρος» στο Λακκί, προϋπολογισμού άνω των 2.000.000 ευρώ».

Ιερός Ναός Αγίου Πέτρου στον Δρυμώνα

Ο Ιερός Ναός Αγίου Πέτρου βρίσκεται σε μικρή απόσταση από την Ιερά Μονή Αγίων Αγγέλων, στον Δρυμώνα, και έχει χαρακτηρισθεί αρχαιολογικός χώρος. Είναι κτισμένος επάνω στα ερείπια τρίκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Παρά το μικρό μέγεθος του, αποτελεί ένα εξαιρετικής σημασίας βυζαντινό μνημείο του νησιού αλλά και του νησιωτικού χώρου του Αιγαίου, εν γένει. Πιθανολογείται, προγενέστερη του τέλους του 10ου αιώνα, χρονολόγησή του. Ο Ναός δεν αντιμετωπίζει σοβαρά δομικά προβλήματα αλλά εντοπίζονται οικοδομικές βλάβες λόγω υγρασίας, φυσικής φθοράς, πλημμελούς συντήρησης, καθώς και σε ατυχείς νεώτερες επεμβάσεις που έχουν αλλοιώσει τα αυθεντικά μορφολογικά στοιχεία του. Η αρχιτεκτονική μελέτη έχει ως στόχο την αποκατάσταση και την αισθητική αναβάθμιση του Ναού. Οι επεμβάσεις αφορούν ως επί το πλείστον στην αντιμετώπιση δομικών και οικοδομικών προβλημάτων διατηρώντας την υφιστάμενη μορφή του μνημείου, στη διενέργεια ανασκαφικής έρευνας στην παρακείμενη παλαιοχριστιανική βασιλική με σκοπό την ιστορική του τεκμηρίωση και την ανάδειξη του περιβάλλοντος χώρου του μνημείου.

Εκκλησία Αγίας Κιουράς στο Παρθένι

Η Εκκλησία της Αγίας Κιουράς είναι αφιερωμένη στη μνήμη της Αγίας Ματρώνας της Χιοπολίτιδος, και βρίσκεται στο Παρθένι, κοντά στο στρατόπεδο των πολιτικών κρατουμένων, στο οποίο κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας είχαν φυλακιστεί αξιόλογες προσωπικότητες της Αριστεράς. Η ανέγερση του Ναού χρονολογείται στον 18ο αιώνα. Σε επιγραφή αναγράφεται η χρονολογία 1786, όπως, επίσης, και το όνομα του δωρητή «Ιωάννη Νικολάου Ρήγινα». Η παλαιότερη εικόνα του Ναού του ίδιου έτους, είναι η μεγάλη φορητή, ένθρονη, προσκυνηματική εικόνα της Αγίας Ματρώνας, η οποία φέρει πλούσιο χρωματικό και πλαστικό διάκοσμο με ανάγλυφα επίχρυσα και επάργυρα στοιχεία. Το 1943 το μνημείο υπέστη καταστροφές από τους βομβαρδισμούς των Γερμανών, ενώ εικάζεται πως ανακατασκευάστηκε μετά την ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου το 1947. Αρχιτεκτονικά ανήκει στον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής με κεντρική καμαροσκεπή. Η αξία της αρχιτεκτονικής σύνθεσης έγκειται ακριβώς στην αρμονική αναλογία των όγκων, στη μονοχρωματική απλότητα, στη σαφήνεια και στη γεωμετρική πλαστικότητα. Κατά την επταετία 1967-1974, οι πολιτικοί κρατούμενοι του στρατοπέδου του Παρθενίου επισκεύασαν την Εκκλησία, η οποία στη συνέχεια τοιχογραφήθηκε, οικειοθελώς και ανιδιοτελώς, από τρεις εξόριστους καλλιτέχνες: Καραγιάννης, Τζανετέας, Τσακίρης. Στα έργα αυτά, με τη νεωτεριστική τεχνοτροπία που απομακρύνεται από το αμιγώς βυζαντινό ύφος, αποτυπώνονται γλαφυρά τα συναισθήματα αγωνίας και θλίψης των φυλακισμένων. Το 1983, ο Ναός κηρύχθηκε ιστορικό διατηρητέο μνημείο, «χαρακτηριστικό της

μεταβυζαντινής λαϊκής αρχιτεκτονικής και συνάμα διακοσμημένο με τις μοναδικές στον ελληνικό χώρο τοιχογραφίες που έγιναν από εξόριστους καλλιτέχνες στο Παρθένι κατά τη διάρκεια της δικτατορίας 1967-74 και αποδίδουν την αγωνία και τη στέρηση της ελευθερίας του ελληνικού λαού». Ορισμένες μεμονωμένες προσπάθειες κάλυψης των τοιχογραφιών με ασβέστη από τον μοναχό Δανιήλ Καρτζούνη που είχε εγκατασταθεί εκεί (1979-1981) δεν ολοκληρώθηκαν. Κατά τη διετία 1999-2001, ο Ναός αποκαταστάθηκε και οι τοιχογραφίες του συντηρήθηκαν από ειδικευμένο συνεργείο συντηρητών αρχαιοτήτων και έργων τέχνης της αρμόδιας Εφορείας Αρχαιοτήτων.

Ο Ναός έχει, συνεπώς, κατά καιρούς δεχθεί ποικίλες επεμβάσεις, οι οποίες στόχευαν στη συντήρηση και στη δομική του αποκατάσταση. Σύμφωνα με την τεχνική έκθεση της μελέτης, παρά το γεγονός ότι το κέλυφος διατηρεί εν γένει την ακεραιότητά του, σημειώνονται δομικές βλάβες, τοπικές φθορές και αστοχίες, θραύσεις, ρηγματώσεις και ετοιμορροπίες. Στόχος της μελέτης στατικής επάρκειας είναι η δομική αποκατάσταση και ανάδειξη του μνημείου. Ανάμεσα στις επεμβάσεις περιλαμβάνονται εργασίες ενίσχυσης στη στάθμη της θεμελίωσης και δομικής ενίσχυσης της τοιχοποιίας. Η μελέτη συντήρησης και αποκατάστασης των τοιχογραφιών και του διακόσμου της Αγίας Κιουράς περιλαμβάνει ιστορικά και αρχιτεκτονικά στοιχεία, καταγραφή της κατάστασης διατήρησης και προτάσεις συντήρησης και αποκατάστασης.

Ιερός Ναός Αγίου Ζαχαρία, στη Μερικιά

Η αρχιτεκτονική μελέτη αφορά στην αποκατάσταση του Ιερού Ναού Αγίου Ζαχαρία, στη Μερικιά, βυζαντινού ναού μικρών διαστάσεων, με σκοπό την αντιμετώπιση των δομικών, οικοδομικών και λειτουργικών προβλημάτων του. Ο Ναός, ως αρχαίο μνημείο προστατεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού ως ένα από τα χαρακτηριστικότερα δείγματα της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής του νησιού στους μεσοβυζαντινούς χρόνους. Η πρόσβαση σε αυτόν γίνεται μέσω διαμορφωμένων στην πλαγιά, σκαλοπατιών, από τη στάθμη αδιέξοδου αμαξιτού δρόμου.

Στόχοι της προβλεπόμενης επέμβασης είναι η αντιμετώπιση των δομικών και οικοδομικών βλαβών και η αισθητική αναβάθμιση του Ναού και του αμέσου περιβάλλοντος χώρου του, η ανάδειξη της ιστορικής και αρχαιολογικής του αξίας και η λειτουργική αξιοποίησή του ως επισκέψιμου μνημείου. Βάσει της μελέτης, προβλέπεται η διατήρηση της υπάρχουσας μορφής του μνημείου, με την αποκατάσταση τοπικών δομικών προβλημάτων που προκάλεσαν η φθορά του χρόνου και οι νεότερες επεμβάσεις. Στο πλαίσιο αυτό προβλέπονται άμεσα

στερεωτικά μέτρα, καθαρισμός του περιβάλλοντος χώρου, διενέργεια ανασκαφικής έρευνας για την αρχαιολογική τεκμηρίωση του μνημείου, καθαίρεση ετοιμόρροπων σημείων λιθοδομών στα ανώτερα τμήματα των τοίχων του Ναού.

